

MISA NAM OPRAŠTA GRIJEHE

Bez sumnje je sakrament pokore i sve što je u vezi s njime jedan od najtežih praktičnih problema suvremene liturgijske obnove. Dosadašnja praksa – bilo često ispovijedanje kako je bilo naređeno svim duhovnim osobama, bilo rijetka ispovijed kakvu je obavljala većina običnih vjernika – odgajala nas je u ponešto čudnom mentalitetu koji odudara od evanđeoskog i pravo shvaćenog liturgijskog duha.

Ako ostanemo samo kod običnih vjernika, oni su se većinom ispovijedali jedanput, dvaput godišnje. Neki su se odlučivali za Božić a mnogo više drugih za uskršno vrijeme pa su se u nekoj našoj župi (pod talijanskim uplivom) muški dijelili na „nataline” i „paskvaline”. A i oni koji su išli na pričest još koji put preko godine, smatrali su da se svaki put moraju prije ispovjediti iako nisu bili svjesni nekoga teškog grijeha.

1. Liturgija traži život

Iz toga se rodio mentalitet da je kod ispovijedi glavno nabrojiti grijeha i za njih dobiti odrješenje. Često je malo tko vodio računa o svojem duhovnom stanju i još manje o tome govorio ispovjedniku. I kad bi se takav pokornik još pričestio, redovito izvan ili prije mise, smatrao je da je obavio svoju kršćansku „dužnost”. A kad bi gledao mnoge koji ni to ne vrše, držao se pravim kršćaninom i bez obzira kakav je život provodio. Drugo je pitanje koliko je kod takvih ispovijedi bilo pokorničkog obraćenja kakvo je tražio Isusov krstitelj i sam Krist Gospodin. I još teže pitanje: koliko se je takva liturgija jednoga velikog sakramenta prenosila u svagdanji život, bez čega je bilo koji liturgijski čin uglavnom formalnost, Bogu nimalo draga a i ljudima obično odurna.

Velika se, dakle, manjkavost takva shvaćanja i postupanja sastojala u tome što je sav odgoj pretjerano govorio o počinjenim grijesima i njihovu oprostjenju a malo ili barem premalo o onom što sakramentalno oprostjenje traži i što zatim mora sa sobom donijeti u svakidašnjicu svakog pokornika. Posljedica je to, a ujedno i uzrok, onoga mentaliteta koji je više-manje svu liturgiju smatrao pukim ceremonijama. No ako liturgijska obnova nešto traži, pa i više od toliko preporučenoga aktivnog sudjelovanja u svakom liturgijskom činu, onda se njezino najpreče traženje sastoji u nužnom prenašanju u vlastitu svakodnevnu stvarnost onoga što u liturgiji slavimo i doživljavamo. Bez truda oko takva prenošenja u život, liturgija nije životna i postaje dotičnome dosadna a njegovoj okolini pruža prigodu osuđivanja.

Valjda se i glavni razlog što je liturgijska obnova zastala na vanjštini nalazi u tom zanemarivanju liturgijske životne prakse. Ne može se govoriti o pravoj liturgijskoj obnovi ako se ona zaustavi i ograniči na sami liturgijski čin u užem smislu te riječi. Iz tako površnog shvaćanja ne može ni liturgijska obnova uroditi drugim plodom doli vjerskim formalizmom protiv kojega je ona zapravo nastala i ustala. Ima li tome lijeka?

2. Liturgija omogućuje život po vjeri

Lijek nam pruža sama liturgijska obnova sa svim onim što nam ona sadrži. No ona u tome uspijeva jedino ako svaki liturgijski čin, pa i ne znam kako svečano obavljen, smatramo tek evanđeoskim sjemenom ili kvascem. Bez sjemena nema ploda a taj dolazi kad sjeme iznikne i raste. Tečan je kruh ako kvasac uskisne brašno oko sebe. Bez tog rasta i daljnjeg razvitka sve živo ostaje kržljivo i većinom beskorisno. Skoro bi onda bilo bolje u bogoslužju – Bože oprostite – i ne primiti neki Božji dar, jer koliko je on dar, toliko je on izazov i odgovornost u svakome koji ga u bilo kojem liturgijskom činu prima. Liturgija traži ustrajnu suradnju pojedinca i zajednice.

Odgovornost je sadržana i u tome što nam dotični liturgijski čin, a pogotovo blagovanje misne žrtve, ne samo nalaže život prema onome što smo slavili (o čemu nam govori biblijsko čitanje, sada pruženo u svakom liturgijskom činu) nego nam i pruža obilnu pomoć da ono što smo u liturgiji doživjeli provodimo i u svom profanom životu. Tako shvaćen i obistinjen život, kad je prožet liturgijskim duhom, nije zapravo nikada profan već je pobožanstvenjen i u nekom smislu božanski. Takav, naime, život nije samo naš, jedino naše osobe. Na poseban način, osobito po euharistiji, s Isusom postajemo Jedan (v. Gal 3,28), jedna (otajstvena) osoba.

3. Dvostruki sadržaj vjerskog života

Spomenutu je činjenicu pavlo-augustinski iznio šibenski biskup dr. Srećko Badurina u pismu svojim vjernicima za 25. godišnjicu koncilske Uredbe o svetoj liturgiji: „*Ucijepjeni u Krista postajemo jedan Sin Božji s njime, pa Crkva u bogoslužju – Duhom Svetim prožeta – vrši Isusovu svećeničku ulogu na slavu Očevu i na spasenje svijeta.*” Premalo obični vjernici misle na tu Isusovu i svoju svećeničku ulogu. Obdarena i čak prožeta neizrecivom molitvom (v. Rim 8,26) Duha Svetoga tu Isusovu svećeničku ulogu i zadaću vrši Crkva, a to sam i ja, jer sam kršćanin koliko sam u Crkvi, koliko s njom molim i živim.

A koja je svrha neprestano obavljanje te crkvene i moje uloge? Očeva slava, za koju živim na ovom i živjet ću na drugom svijetu, i s njom najuže spojeno spasenje svijeta, dakle i moje osobno. Sve to potječe od najvećeg dana našega života, na koji nas podsjeća prva riječ biskupove bremenite izreke. U Krista smo

zauvijek ucijepljeni na dan našega preporođenja u svetom krštenju (v. Rim 11,17). Od tada bi sve u našem životu imalo biti „na slavu Očevu i na spasenje svijeta”. I osnovni nam Katekizam kaže kako smo na svijetu zato da, upoznavši Boga, njegova slavimo te se tako spasimo. Vrijedi to za svakog pojedinca i za cijelu crkvenu zajednicu. Boga bilo koja zajednica slavi koliko tog slavljenja u nju unosi svaki pojedinac. A kao što se svatko rađa i umire sam, tako se i svatko pojedinačno spasa. Nismo kapljice u moru već žive stanice u Kristovu otajstvenom tijelu.

Iz toga se vidi kako je važno da euharistiju što plodonosnije prikazuje i blaguje svaki prisutan vjernik. Koristit će, dakle, istražiti kako nas Misal uči i pomaže da se oslobađamo i čuvamo grijeha, jer gdje vlada grijeh nema govora o slavljenju Boga i o spasenju duše.

Ozbiljno i ustrajno nastojanje oko slavljenja Boga i spasavanja svake duše Crkva je od početka tražila od svakoga odraslog krštenika, i to već za vrijeme njegova katekumenata a pogotovo nakon krštenja. Tražila je to i ujedno svojom proživljavanom liturgijom omogućavala da su, kroz prva stoljeća, davanje slave Ocu i brigu za spas svoje duše mnogi mogli zapečatiti i svojom krvlju te tako Kristu naj-savršenije vratiti ljubav za ljubav (v. Iv 15,13). Živjeli su i umirali snagom svetog krsta i s njim spojene potvrde Duha Svetoga.

Kad je ohladila prvotna ljubav mnogih i posebno kada je nakon Konstantina u Crkvu provalilo mnoštvo, krštenje se više nije tako prisno doživljavalo ni u životu svjedočilo. Stoga su mnogi odlagali svoje krštenje do smirivanja svojih mladenačkih strasti ili čak do pred smrt. Majka Crkva nije mogla odobravati takvo proračunato mešetarenje s Bogom pa je sve više uvodila i preporučivala svagdanju euharistiju. Ona je uvjerena da je upravo euharistija, dostojno prikazivana i blagovana, najjače sredstvo i lijek za ozdravljanje kršćanskog života i njegovo održavanje. I tako su s vremenom u Misal unesene mnoge molbe za oprostjenje grijeha.

Misal o opraštanju grijeha

Prije nego pogledamo molitve koje okružuju misnu žrtvu i pričest valja imati na pameti da u tim molitvama nije samo govor o prošlosti, o tome da nam Bog oprostí počinjene grijeha, nego pretežno o budućnosti, o čuvanju naših duša od svih u misi opraštenih grijeha. Zapravo nam se svaki grijeh oprašta u trenutku netom se za nj iskreno i savršeno pokajemo. Ostaje, istina, dužnost svaki svoj teški grijeh još i „ispovjediti”, tj. priznati ga pred Božjim namjesnikom i predstavnikom Crkve, da se tako i izvanjski pomirimo s Bogom i s njegovom djecom, našom duhovnom braćom i sestrama. No glavno je za naš kršćanski život da euharistijsko jelo i piće blagujemo kao svoju duhovnu hranu koja nam u duši izvodi sve ono što tjelesna hrana čini našem tijelu.

Već je sv. Toma Akvinski naznačio da su kod obojeg blagovanja očita četiri učinka. Hrana, u koju je uključeno i piće, tjelesna hrana tijelo, a duhovna dušu: *uzdržava, krijepi, obnavlja i razveseljuje*. U slijedećim ćemo misnim molitva-

ma tražiti osobito treći učinak što ga sv. Toma označuje glagolom „reparat”, a to znači: ispravlja, popravlja, iscjeljuje, obnavlja i tome slično. Misno nas, dakle, žrtvovanje i blagovanje nekako opet stavlja u stanje krsnoga milosnog života, da nam taj život uzdržava i sve više umnaža te poput Krista s Kristom napredujemo „u mudrosti, dobi i milosti kod Boga i ljudi” (Lk 2,52). Treba li i spomenuti da nas takvo shvaćanje misne žrtve i pričesti također i uvelike razveseljuje kao što tjelesna hrana čini zdravom čovjeku?

Evo izvadaka iz tih molitava, dakako samo najznačajnijih, i to samo iz onih molitava gdje je grijeh izričito spomenut (a ne oslobođenje, spasenje, otkupljenje i slično, što se također odnosi i na opraštanje grijeha). Proći ćemo mise dvaju povlaštenih vremena, božićnog i uskrsnog.

1. i 3. utorak Došašća; „. . . da nas više ne okuži stara zloća grijeha” (Zborna).

3. srijeda i subota te 3. nedjelja: „Gospodine, utječemo se tvojoj dobroti po ovoj svetoj gozbi očisti nas od grijeha” (Popričesna).

1. petak: „Zbog grijeha prijeti nam propast: ti nas oslobodi i spasi” (Zborna).

22. XII: „Nek nas tvoja milost očisti po otajstvu što ga slavimo” (Darovna).

23. XII: „Gospodine, ova je žrtva najuzvišeniji način bogoštovlja: u njoj nas pomiri sa sobom, da čista srca proslavimo rođendan svog Otkupitelja” (Darovna).

24. XII: „Gospodine, primi prinesene darove: nek nas njihova pričest oslobodi od grijeha” (Darovna).

Božićna danja misa: „Nek ti, Gospodine, ugodi spomen-žrtva današnje svetkovine: ti nam u njoj daješ potpuno oproštenje” (Darovna).

II. nedj. po Božiću: „. . . djelovanjem ovog otajstva očisti nas od zlih sklonosti” (Popričesna).

Bogojavljenje: „Htio si da se pričestimo ovim otajstvom: daj da ga promatramo čistim pogledom” (Popričesna).

Krštenje Gospodinovo: „Primi naše darove i daj da postanu Kristova žrtva, kojom si oprao grijeha svega svijeta” (Darovna).

Četvrtak nakon Pepelnice: „Gospodine, polažemo ove darove na tvoj oltar i molimo da ih milostivo pogledaš: nek budu na čast tvome imenu a nama na otpuštenje grijeha” (Darovna). „Ova nas je pričest blagoslovila. . . nek nam bude nepresušno vrelo oproštenja i spasenja” (Popričesna).

Petak: „. . . ova pričest nek nas očisti od svih grijeha” (Popričesna).

Subota: „Primi, molimo, Gospodine, ovu žrtvu pomirenja i hvale, da nas njezino djelovanje očisti te ti privržena srca omilimo” (Darovna).

1. ponedjeljak: „Neka ti omile, Gospodine, darovi naše odanosti: udijeli nam svet život i oproštenje grijeha” (Darovna).

1. četvrtak: „Gospodine, Bože naš, sveta si otajstva ustanovio nama za obnovu: molimo te da nam budu lijek sada i cijelog života” (Popričesna).

1. petak: „Sveta pričest, Gospodine, nek nas obnovi: očišćene od starog zla nek nas uvodi u zajedništvo spasa” (Popričesna).

2. nedjelja: „Molimo te, Gospodine, da ova žrtva izbriše naše krivice, te nam dušu i tijelo posveti” (Darovna).

2. ponedjeljak: „Gospodine, po ovoj nas pričesti očisti od grijeha” (Popričesna).

2. utorak: „Gospodine, po ovim otajstvima. . . očisto nas od zemaljskih poroka” (Darovna).

2. srijeda: „Gospodine, obazri se na darove što ih prinosimo, skini s nas okove grijeha po svetoj razmjeni darova što se vrši ovim bogoslužjem” (Darovna).

3. nedjelja: „Gospodine, po ovoj nam žrtvi oprosti grijehe i pomози da i mi opraštamo svojoj braći” (Darovna).

3. ponedjeljak: „Gospodine, daj da nas pričest tvoga otajstva očisti od grijeha i obdari nas jedinstvom i mirom” (Popričesna).

3. utorak: „Molimo, Gospodine, da nas ova spasonosna žrtva očisti od grijeha i pomiri s tobom” (Darovna). „Molimo te, Gospodine, pričest ovog otajstva nek nam obnovi život, iscijeli rane grijeha i zaštiti nas za budućnost” (Popričesna).

3. srijeda: „Gospodine, daj da nas posveti pričest s nebeskog stola: nek nas obrati od svih lutanja” (Popričesna).

4. nedjelja: „Gospodine, s radošću ti prinosimo ovu žrtvu, koja nam daje lijek proti smrti” (Darovna).

4. ponedjeljak: „Gospodine, udijeli nam plod ovih prinosa: nek nas očiste od zemaljske pokvarenosti i unaprijede u duhovnom životu” (Darovna). „Tvoja sveta otajstva, Gospodine, nek nam obnove zemaljski život” (Popričesna).

4. utorak: „Molimo te, Gospodine, nebeskim otajstvima očisti nam i obnovi dušu” (Popričesna).

4. srijeda: „Gospodine, snagom ove žrtve pomози nam da odložimo staroga čovjeka i obučemo onoga koji je stvoren na tvoju sliku” (Darovna).

4. četvrtak: „. . .da ovaj žrtveni prinos nas slabe ljude očisti oda zla i utvrdi u dobru” (Darovna). „Gospodine, nek nas ova pričest očisti od grijeha koji nas tišti, da se očistimo tvojim nebeskim jelom” (Popričesna).

4. petak: Nek nas ova žrtva očisti i čiste dovede vazmenim blagdanima” (Darovna).

4. subota: „Otajstva tvoja, Gospodine, nek nas očiste i djeluju na nas da živimo po tvojoj volji” (Popričesna).

5. nedjelja: „. . .djelovanjem ove žrtve očisti nas od grijeha” (Darovna).

5. ponedjeljak: „Udijeli nam, Gospodine, da ti u slavlju ovih otajstava radošno prinesemo svoje čiste duše” (Darovna). „Gospodine, ojačao si nas svojim otajstvima. Očisti nas od poroka da Kristovim stopama hitimo k tebi” (Popričesna).

5. utorak: „Prinosimo ti, Gospodine, žrtvu pomirenja. Molimo: oprosti nam grijehe i nestalna naša srca čuvaj i k sebi upravljaj” (Darovna).

5. srijeda: „Gospodine, daj da nam primljena otajstva budu nebeski lijek, da nam srca očiste od zlih navika i trajno nas brane i štite” (Popričesna).

5. četvrtak: „Primi, Gospodine, ovu žrtvu pomirenja: daj da bude nama na obranu i svemu svijetu na spasenje” (Darovna). „Gospodine, nahranio si nas tije-

lom i krvlju svoga Sina. Mlino te: po ovom otajstvu obnovi nas na ovom svijetu. . ." (Popričesna).

5. subota: „Primi naše darove i molitve, ispuni nam želje i oprosti grijeha" (Darovna).

Veliki ponedjeljak: „Pohodi, Gospodine, svoj narod, koji pobožno slavi sveta otajstva. Bdi nad nama, da sačuvamo lijek vječnoga života koji smo primili" (Popričesna).

Veliki utorak: „Daj nam tako slaviti otajstvo muke Gospodnje, da primimo oprostjenje grijeha" (Zborna).

Na posveti ulja i 7. vazmene subote: „Gospodine, molimo da snagom ove žrtve odložimo starog čovjeka i obučemo novoga u pravednosti i svetosti" (Darovna).

Vazmena srijeda: „Gospodine, pričestili smo se otajstvom tvoga Sina. Nek nas očisti od staroga grijeha i preobrazi u novo stvorenje" (Popričesna).

Vazmena subota (i još 7 puta): „Udijeli nam, molimo, Gospodine, da te uvijek hvalimo ovim vazmenim otajstvima. U njima nas trajno ispravljaš. . . daj da nam budu izvor vječne radosti" (Darovna).

2. srijeda: „Nahranio si nas nebeskim otajstvima, daj da iz stare grešnosti prijedemo u novi život" (Darovna).

7. ponedjeljak: „Neka nas, Gospodine, očisti ova neokaljana žrtva i ispuni životnom snagom" (Darovna).

7. srijeda: „Gospodine, pričest božanskog otajstva neka nam donosi milost na milost: nek nas svojom snagom očisti i osposobi za toliku blagodat" (Popričesna).

7. petak: „Bože, ti nas svojim otajstvom čistiš i hraniš" (Popričesna).

Umjesto zaključka

Tko se barem letimice zaustavio kod ovih bogatih izraza, koji donose utjehu oprostjenja i snagu života, mogao je zapaziti glavnu nakanu ovog članka: *Euharistija nam ne samo prašta počinjene i okajane grijeha nego nam i daje božansku snagu da ih se u životu dalje čuvamo.* Tko takvim očekivanjem, traženjem i raspoloženjem sudjeluje euharistijskoj žrtvi i pričesti mnogo će lakše i uspješnije liturgiju prenijeti u svoj život, što je jedna od glavnih svrha liturgije i njezine obnove u svakom pojedinom vjerniku.

Ako se je u navedenim tekstovima poneki izraz ponavljao, ipak je donesen jer je redovito povezan s nekom drugom oznakom koja ističe još neki učinak euharistije u našoj duši. Vrijedno je pogledati te druge oznake jer u njima dolazi do izražaja mudrost stare izreke koja govori o zdravlju tijela a vrijedi i o zdravlju duše: Bolje je i lakše spriječiti (bolest) negoli liječiti. Zapravo se uz svaki navedeni tekst mogla dodati sočna parafraza i primjena, ali to bi članak previše

povećalo. Bit će mnogo korisnije ako to svaki čitatelj učini za sebe prema okolnostima u kojima se nalazi ili, još bolje, ako se to obavi u nekoj grupi koja se zanima za liturgiju.

No jednu posebnu napomenu nije pravo ispustiti. I u vezi s čišćenjem od grijeha i čuvanjem od njih u više je misnih tekstova spomenuto i *euharistijsko piće*. Moralo je tako biti jer „imamo zajedništvo jedni s drugima, i krv Isusa, Sina njegova, čisti nas od svekog grijeha” (1 Iv 1,7). Bez sumnje vrijedi to i o svetoj Krvi koja se nalazi u živom i proslavljenom Tijelu Kristovu što ga primamo u svetoj hostiji. Ali je isto tako jasno da je mnogo znakovitije i prema tome očitije ako se sveta pričest prima pod objema prilikama. Kruh nas hrani a Krist je baš svoju krv za nas prolio i žrtvovao da u njoj peremo svoju savjest od grijeha i da nam životna snaga njegove presvete Krvi bude na raspolaganju u životu.

Ako je pisac ovih redaka kome dodijao tim svojim (da li baš svojim?) ponavljanjem, onda valja reći kako to nije nikakva moda već evanđeoska datost. Kad se ona pretvori i u liturgijski zaključak, onda i sveta pričest pod objema prilikama može uvelike poticati i pomagati kako da Kristovu i svoju misnu žrtvu uspješno prenosimo u život.